

cidentalem Sacramenti, et ad maiorem effectus ipsius significationem pertinere contendunt. Ita Sirmondus, Sambovius, et Morinus. Contra qui pro materia constituent Chrisma, formam esse aiunt verba, quae Episcopus inungens profert. Qui tandem materiam in manuum impositione et Chrismate ponunt, ii formam constituant in oratione Episcopi manus imponentis, et verbis in Chrysatis unctione prolatis. Nunc apud Latinos Confirmationis forma sunt indicativa verba, quae chrismatis unctionem comitantur: *Signo te signo Crucis, et confirmo te christate salutis.* Quo tempore ea Latini uti coeperint, non liquet. Olim haec tantum verba dicebantur: *In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, Pax tibi,* ut videre est apud Amalarium Libro I. de Officiis Ecclesiasticis cap. 2. et apud vulgatum Alcuinum de divinis Officiis cap. de Sabato Sancto. In Pontificali Egberti saeculo VIII. conscripto haec habetur forma: *Accipe signum sanctae Crucis christate salutis in Christo Jesu in vitam aeternam.* In Sacramentario Gelasiano legitur: *Signum Christi in vitam aeternam.* De forma Graecorum non idem omnibus. Morinus, Sambovius, aliqui tuentur, apud Graecos Confirmationis formam esse orationem, quae in eorum Euchologiis neophyti unctionem praecedit, cuius initium: *Benedictus es Domine.* Contra Arcudius, Goar, Habert, Holstenius, aliqui, Graecorum formam esse statuant verba: *Signaculum doni Spiritus Sancti,* quo in eorum Euchologio habentur. Antiquissimum apud Graecos fuisse huius formulae usum, rite adstruitur ex Cyrillo Hierosolymitano. Ad eam formam multum accedit ea quae extat in Sacramentario Gelasiano, et in antiquioribus Sacramentorum Libris. In Ordine Baptismi Severi Alexandrini ista habetur: *Chrismate sancto, suavitate odoris Christi Dei, sigillo verae Fidei complemento pignoris Sancti obsignatur talis N. in nomine Patris, Amen; et Filii, Amen; et Spiritus Sancti ad vitam saeculi saeculorum Amen.* Jam vero quod spectat ad partes corporis ungendas; Ecclesia Latina ex constanti omnium saeculorum praxi unicam frontem ungere consuevit. Graeci olim frontem, aures, nares, et pectus uu-

gebant, cuius rei luculentum habemus Cyrilli Hierosolymitani testimonium in Catechesi tertia Mystagogica. Hodie vero longe plures corporis partes ungunt, scilicet frontem, oculos, nares, os, aures, pectus, manus, et pedes, ut videre est in eorum Euchologio.

CAPUT VI.

De Ministro, Tempore, Loco, et Caeremoniis Confirmationis.

I. Certum et constitutum est apud omnes, ordinarium huius Sacramenti ministrum esse solum Episcopum. Idque probatur ex Act. Apostolicis, quae cap. VIII. narrant, Petrum et Joannem profectos Samariam, ut per manuum impositionem baptizatos a Philippo Diacono confirmarent. Hoc Apostolorum exemplo edocta Ecclesia, solis Episcopis, Apostolorum in Episcopali dignitate ac gradu successoribus, ius ordinarium Confirmationis conferendae reservavit, quod quidem perpetua et nusquam interrupta demonstrat Ecclesiae praxis ac Traditione. Et re quidem vera S. Cyprianus Epistola 73. ad Jubaiatum scribens: *Ut qui baptizantur, Praepositis Ecclesiae (idest Episcopis) offerantur, ut per nostram orationem, et manus impositionem Sanctum consequantur, et signaculo dominico consummentur.* Chrysostomus in cap. 8. Actorum. *Hoc erat in Apostolis singulare: unde et praepci piuos et non alios videmus hoc facere.* S. Hieronymus adversus Luciferianos ait: *hanc esse Ecclesiarum consuetudinem, ut Episcopi excurrant ad eos qui in minoribus urbibus sunt baptizati; ut eis manus imponant.* Id etiam quovis saeculo Romani Pontifices testati sunt. Cornelius enim Papa, medio saeculo tertio Epistola ad Fabianum Antiochenum, apud Eusebium Lib. 6. Historiae Ecclesiastice cap. 43. de Novatiano, qui Confirmationem aspernabatur: *Neque, inquit, ab Episcopo consignatus est.* *Hoc autem signaculo minime percepto, quo tandem modo Spiritum Sanctum potuit accipere?* Innocentius I. saeculo quinto cum in Diocesi Eugubina quidam Presbyteri id sibi mu-

neris arrogant, *Epistola ad Decentium Eugubinum Episcopum*, cap. 3. ita scribit: *De consignandis vero infantibus, manifestum est, non ab alio, quam ab Episcopo fieri licere.* S. Leo *Epistola 88.* loquens de officiis Choreepiscorum, ait, *ipsis non licere nec erigere altaria, nec per impositionem manuum fidelibus baptizatis paracletum Spiritum dare, nec Chrismate baptizatorum frontes signare, quia haec solis Episcopis convenient.* Idipsum confirmatur ex Conciliis. Concilium Illiberitanum Can. 38. quo iubet baptizatos a laicis aut Diaconis duci ad Episcopum, *ut per impositionem manuum et benedictionem eos perficiat.* Concilium Arelatense III. sancivit, ut monachi Lerinenses, *nonnisi ab Episcopo Forouliensi, neophyti si fuerint, confirmentur.* Concilium Hispalense II. cap. 7. prohibet Presbyteris, ne confirment, *Quia pontificatus apicem non habent.* Concilium VI. Parisiense Lib. I. c. 27. edicit *Facultatem conferendi donum Spiritus Sancti, per impositionem manuum convenire solis Apostolis, et solis Episcopis eorum successoribus.* Concilium Germanicum I. can. 3., decrevit, ut *Episcopus circumeat parochiam ad confirmandos populos.* Ordo Romanus, hanc facultatem solis Episcopis adscribit. Idem praestant Alcuinus in *Epistola ad Odvimum*, et Magnus Senonensis in *Epistola ad Carolum Magnum.* Jesse Ambianensis, Theodulphus Aurelianensis, Rabanus Maurus, Jonas Aurelianensis, Amalarius, Walafridus, Honorius Augustodunensis, Hugo Victorinus, et Stephanus Eduensis. Neque huic Catholico dogmati illud obstat, quod adnotavit Lucas Holstenius in *Dissertatione I. de Ministro Confirmationis* cap. 1. nimirum ab Anania, non utique Apostolo, sed Discipulo, manus fuisse impositas Saulo, uti legitur *Act. c. 9. v. 17.* Etenim ea manuum impositio, utpote, quae Baptismum praeescit, non fuit confirmatoria, sed curatoria, hoc est adhibita ad restituendam Paulo visus sanitatem; quod ex eiusdem capitil 9. ver: 18. liquet. De simili manuum impositione, adhibenda nimirum ad curandos energumenos, loquitur Innocentius I. in *Epistola ad Decentium* cap. 6. num. 9.

II. Vetusta est apud Graecos consuetudo, ut simplices Sacerdotes Sacramentum Confirmationis administrent, puerosque statim post baptismum sacro Chrismate liniant. Longe ante Photianum schisma, fuisse Graecorum moribus receptum, ut simplices Sacerdotes baptizatos infantes statim sacro Chrismate inungerent, demonstrant Morinus *Dissertatione secunda de Sacramento Confirmationis*, et Lucas Holstenius Diss. 1. de *Ministro Confirmationis apud Graecos.* Eundemque usum invaluisse apud alias Orientales Ecclesias testatur Ambrosiaster in *Commentarius in Epistolas Pauli, ad cap. 4. Epistolae ad Ephesios v. 12. tom. 2. Opp. edit. Paris an. 1690. col. 241.* in Appendix inquiens: *Apud Aegyptum Presbyteri consignant, si praesens non sit Episcopus: et Auctor Quaest. veteris et Novi Testamenti 101 in Opp. ad 1. part. tom. 5. Opp. S. Augustini col 93. In Alexandria et per totam Aegyptum, si desit Episcopus, consignat Presbyter: quibus in locis verbum consignat, non merum ritum, sed veram Confirmationem denotare, tanquam indubitatum ponit Christianus Luperus Opp. tom. 2. pag. 1424.* Sunt qui hanc Graecorum consuetudinem semper ab Ecclesia Latina improbatam affirmant. Etenim, inquit, Nicolaus I. vix exhorto Photiano schismate, cum audierit, Graecos Presbyteros, auctoritate, et suasionibus Photii, Sacramentum Confirmationis per Bulgariae administrasse, misit illuc Paulum Populoniensem, et Formosum Portuensem Episcopos, Legatos suos, qui omnes Bulgares a predictis Presbyteris inaniter confirmatos, iterum sacro Chrismate rite signarent; quod constat tum ex *Epistola Photii ad omnes Episcopos Orientales*, ubi de hoc facto acerbe conqueritur, tum ex *Epistola Metrophanis Metropolitae Smyrnensis.* Adhuc etiam expressius praefatam consuetudinem damnatam aiunt ab Innocentio III. in cap. *Quarto.* Quam quidem Innocentii III. Decretalem corroboratam dicunt ab Innocentio IV. Nicolaus I. iterum Bulgares consignari voluit; quia Confirmationem receperant a Sacerdotibus, qui Photii errore erant imbuti. Contentebant insuper Photiani illi Presbyteri, ex nullo Scriptu-

rae testimonio, nullave lege constare solos Episcopos ordinarios esse Confirmationis ministros; atque Officium illud pari iure commune esse tum Presbyteris, tum Episcopis. Merito Nicolaus I. iudicavit nullam esse Confirmationem, quam Graeci Presbyteri tamquam proprio et ordinario iure dispensabant; maxime in ea regione, in qua nihil auctoritatis ac iurisdictionis habebant Graeci. Bulgaria pertinebat ad Patriarchatum Occidentalem, quod pluribus ostendit Christianus Lupus *Opp. tom. 2. pag. 1404.* Nihil obturbat Innocentius III. cap. 4. ext. de *Consuetudine ubi inhibet omnibus Presbyteris apud Constantinopolim constitutis, ne in posterum Sacramentum Confirmationis fidelibus exhibeant.* Ita quippe habet integra Decretalis apud Baluzium tom. 1 *Epistola Innocentii III. pag. 480* ubi legitur *omnibus Latinis Presbyteris;* Raymundus autem in compilatione Decretalium *ad Latinis omisit.* Hinc se exserit Innocentii mens. Nimirum is consignare interdicit Latinis tantum Presbyteris apud CPolim morantibus. Quum enim eo tempore urbs CPolitana Francorum imperio subesset, eiusque Patriarcha venetus esset, Francis et Venetis incolis magna ex parte ea urbs constabat. Latini autem Presbyteri, Constantinoli degentes, Graecorum more Confirmationem administrare coeperunt; quem Latinorum Sacerdotum abusum retudit Innocentius, iisque praecepit, ut Latinae Ecclesiae consuetudinem observent, nec agere praesumant, quod solis Graecis Presbyteris permisum est. Denique in aliis locis, in quibus Confirmation data a Sacerdotibus Graecis, non est a Sede Apostolica expresse improbata, ea pro valida est habenda ob tacitum saltem privilegium a Sede Apostolica illis concessum.

III. Ea fuit olim Ecclesiae consuetudo, ut baptizatis statim manus imponerentur ad accipendum Spiritum Sanctum, nimirum consignarentur. Cuius rei fidem certam et indubitam faciunt non modo Rituales Libri et Pontificales; sed Patres fere omnes, qui his de rebus scripsierunt. Hos inter principem locum tenere debet Tertullianus qui in libro *de Baptismo cap. 7. et 8.* id diser-

te asserit: *Egressi, inquit, de lavacro, perungimur benedicta unctione... dehinc manus imponitur per benedictionem.* invocans Spiritum Sanctum. S. Cyprianus *Epistola 70. ad Januarium et alios* scribit. *Ungi necesse est eum qui baptizatus sit, ut accepto Chrismate, idest unctione, esse unctus Dei, et habere in se gratiam Christi possit.* Clarius Laodicieni Concilii Patres canone 48 *Oportet, eos qui illuminantur, post baptismum inungi supercaelesti Chrismate.* Denique ut Ambrosium *Libro de Mysteriis cap. 7.*; Hieronymum *Dialogo adversus Luciferianos,* et alios plures omittam; hunc Ecclesiam antiquae morem perspicue demonstrat S. Augustinus *Sermone 555.* ubi de quodam pueru catechumeno defuncto, meritis et intercessione S. Stephani ad vitam reducto, haec habet: *Continuo tulit illum ad Presbyteros (mater), baptizatus est, imposita ei manus est, completis omnibus Sacramentis assumptus est.* Jam vero mos iste non solum in adultis servabatur, verum etiam in infantium baptismo. Innocentius I. *Epistola 1. De consignandis infantibus* ait: *Manifestum est, non ab alio, quam ab Episcopo fieri licere.* Idem repetit Gregorius Lib. III. cap. IX. Idem a Libris Ritualibus colligitur, in quibus infantium baptismo eorumdem adnectitur Confirmatio. Isthaec vero Baptismum et Confirmationem simul con ferendi consuetudo IX. et X. saeculo paullatim immutari coepit; donec tandem XIII. ineunte obsolevit. Ex vita quidem S. Uldarici Augustani patet, consueuisse illum feria II. post Pascha post peracta *Missarum solemnia multitudinem populi illic congregati sacro Chrismate confirmari.* Tum Rabanus, qui praecedenti saeculo floruit, Lib. II. *de Institutione Clericorum cap. XXXIX.* Confirmationis administrationi octavum a Baptismo diem assignat. Quod etiam testatur Alcuinus. At praetereundum non esse duco, quod licet disiuncta fuerit a Baptismo Confirmationis collatio, summo tamen opere consultum est, ne longius, quam par erat, a Baptismo distraheretur. Hinc plures Synodorum Canones legimus, quibus etsi varia ad Confirmationem recipiendam aetas statuatur; haud tamen in proiectam nimis aetatem rejicitur. Perseverat etiam

nunc mos huiusmodi apud Graecos, apud quos teste Alatio Lib. 3. de perpetua consensione Ecclesiae Occidentalis et Orientalis cap. 18. nullus est qui *Sacramento Baptismi accepto, domum absque Sacramento Confirmationis redeat.* Nullus quidem in plerisque Ecclesiis proprius administrando Confirmationis Sacramento destinatus locus: neophytis enim ea conferebatur vel in Ecclesiae Sacrario, vel in aliqua ipsius Ecclesiae parte; ut ex praescripto Ritualium Librorum colligitur. Is quibusdam in locis erat a Baptisterio separatus, dicebaturque *Consignatorium*, quale illud erat, quod in Neapolitana Ecclesia construxit Johannes eiusdem civitatis initio saeculi VII. Antistes, quod describit Joannes Diaconus in *Libro de Gestis Episcoporum Neapolitanorum*. In libro tamen Sacramentorum S. Gregorii Papae locus ad Confirmationem designari videtur *Sacrarium sive Sacristia*. Sed quocumque tandem in loco traderetur ab Episcopo *Spiritus Sanctus*, illud certe observatu dignum est, quod sicut olim mares a feminis separatim baptizabantur, ita et confirmabantur, quam ex veteri Ecclesiae disciplina retineri voluit Aquense Concilium et Mediolanense V.

IV. Adhibendos in Confirmatione Susceptores, constat ex perantiqua Ecclesiae praxi, comprobata ex capite, *In Catechismo*, quod tribuunt Hygino, protulitque saeculo septimo Theodorus in Poenitentiali num. 4. item ex Capite non plures, deprompto ex Valafrido Strabone et ex cap. in *Baptismate*, vel in *Chrismate*, sive ex Theodoro, sive ex Concilio Moguntino: quae omnia collegit Gratianus de *Consecratione* dist. 4. Divus Thomas q. 72. art. 10. huius ritus hanc profert rationem, quod illi, qui seliguntur ad pugnam, debent instrui a veteranis, et diuturno usu in re militari exercitatis, quemadmodum recens nati capessere debent vitae rudimenta. Haec de ritus antiquitate. Exigitur Confessio, et jejunium in adultis Confirmationem suscipientibus. Utriusque meminit Herardus Archiepiscopus Turonensis in suo Capitulari num. LXXV. *Ut jejuni ad Confirmationem veniant, et monenantur confessiones dare prius, ut mundi donum Sancti*

*Spiritus valeant percipere. Idem decernunt Concilium Beneventanum sub Hugone II. Guidardo Archiepiscopo, Trecense, et Lingonense. Est et ille quoque vetustus Ecclesiae ritus; ut frons confirmati sacro Chrismate illita, linteo, seu vitta linea cingeretur. Deponebatur autem olim linea vitta post septimum diem, quo ipsius Confirmati frons abstergebatur, ut constat ex Ordine Romano, ex Amalario Fortunato, et Hugone Victorino. Haec ligamina ex nova tela, munda, tribusque lata digitis ut siant, mandat Concilium Vigorniense, anno 1240. et Colonense anno 1280. Illud omnino hic admonendum est, non perpetuo, nec ubique servatam fuisse septem dierum disciplinam. Tribus diebus deferendum ligamentum sanctivit anno 1374. Synodus Beneventana, et anno 1400. Synodus Trecensis. Id vero ad spatium viginti quatuor horarum coartavit Synodus Carnotensis. Explicandum restat, quid olim de bandellis, sive de vittis lineis fieret, postquam a confirmatis die septimo, vel tertio, ut supra dictum est, post susceptum Sacramentum deponebantur. Certe Concilium Beneventanum anni MCCCLXXIV. praecepit, ut tribus elapsis diebus, *Frons Confirmati, et bandellus abluatur a Sacerdote supra fontes ob reverentiam Sacramenti: et bandellus vero vel comburatur, vel in usus mundos Ecclesiae convertatur, et deputetur. Ex Senonensi Synodo, Carnotensi, et Parisiensi idem quidem praescribitur.**

V. Statim ac Episcopus pronuntiavit Confirmationis formulam, caedit leviter consignati maxillam, dicens: *Pax tecum. Ceremoniam hanc non legi apud veteres, nec perantiquam esse, affirmanit Natalis Alexander, Juenin, Witasse, L'Herminier, Tournely, et alii complures. Frui tamen illam antiquitatis honore demonstrant Pontificales Codices MSS. Vaticanus, et Angelicae Bibliothecae: quorum ille quadrigentorum annorum, iste vero quingentorum aetatem superat. Neque hi Codices instituunt primo, sed institutum supponunt eundem ritum. Infligi confirmatis levem alapam, ut suscepti Sacramenti servent memoriam, Senonensis et Carnotensis Synodi*

tradiderunt. Aliam huius percussionis rationem profert Durandus, et Concilium Coloniense, aliquae plurimi; ut nempe meminerit confirmatus, se tanquam athletam paratum esse oportere ad omnia adversa pro Christi nomine preferenda. Ritus impertienda pacis confirmatio est certe antiquus, utpote cuius meminerint Ordo Romanus, itemque creditus Alcuinus, et Amalarius Fortunatus. Ne quis putet, preces, orationesque, ac ritus in Sacramento Confirmationis adhibitos recentia esse Ecclesiae inventa, totidem pene verbis legere est in variis antiquis Pontificalibus Libris MSS. allatis a P. Martenio Lib. I. *De antiquis Ecclesiae Ritibus*, cap. 11. art. IV. in quo varii ad Confirmandum Ordines referuntur.

CAPUT VII.

De Sacramenti Eucharistiae Nominibus, Materia, et Forma.

I. *Eucharistiae Sacmentum*, quo nihil in Ecclesia maius aut augustius est, variis apud veteres nominibus exprimi consuevit. Ac 1.º *Eucharistia* in primis vocatur a S. Justino Martyre, *in Apologia secunda*; a Tertulliano, *Libro de Corona*; a S. Cypriano, *Libro de Lapis*; a Concilio Nicaeno, *Canone XVIII*. Eucharistia porro secundum nominis significationem idem est quod *Bona gratia*, vel *Gratiarum actio*. Ac recte quidem *Bona gratia* dicitur, tum quia vitam aeternam praesignificat, de qua scriptum est, apud Apostolum ad Rom. c. 6. v. 23. *Gratia Dei vita aeterna*: tum quia Christum Dominum, qui vera gratia, atque omnium charismatum fons est, et *Unigenitus* dicitur apud Joannem c. 1. v. 14. *a Patre, plenus gratiae et veritatis*, de cuius plenitudine nos omnes acceperimus, et gratiam pro gratia, realiter et substantialiter in se continet. *Caeleste Convivium* hoc Sacmentum vocatur a S. Ambrosio *Libro de his qui Mysteriis initiantur*, cap. VIII. *Mensam Domini*, *Mensam divinam*, *Mensam spiritualem* et *mysticam* appellant veteres. Vocatur *Sacramentum Fidelium*, *Mysterium Fidei*, *Christiana Religionis arcanum*,

quia Infidelibus et Catechumenis eius notitia abscondetur. Sacmentum istud *Sancta*, *Sanctum Domini*, et *Sanctum* simpliciter appellarunt, quod pretiosum Corpus et Sanguinem Christi contineat, qui *Sanctus Sanctorum* est, ut fons totius sanctitatis. Haec nomina usurpat S. Cyprianus, *Libro de Lapis*; Tertullianus, *Libro de Spectaculis*; S. Cyrillus Alexandrinus, Lib. XII. in *Johannem*; et Concilium Laodicenum *Canone XIV*. *Fractio panis* a Veteribus etiam interdum appellatur, qui de Eucharistia intelligunt quod *Actorum capite II*. scriptum est: *Erant autem perseverantes in doctrina Apostolorum, et communicatione fractionis panis, et orationibus*. Appellatur *Eulogia mystica*, *Eulogia divina*, *Sacmentum benedictionis, sanctificationis, et consecrationis*. *Corpus et Sanguinem Domini* frequentius dixerunt antiqui Patres. *Pretium nostrum* item vocarunt, quod idem Corpus continet, quod pro nostra Redemptione in Cruce immolatum, eumdem Sanguinem qui pro nobis effusus est.

II. Materia Eucharistiae est panis et vinum de vite. Latini azymo pane, Graeci fermentato consecrant. Num vero Latini ab Apostolicis temporibus azymo usi fuerint; mira eruditorum discrepantia. Sirmondus *In disquisitione de Azymo tom. IV. Oper. pag. 354. et seqq.* putat, Latinos ab Ecclesiae cunabulis ad Saeculum nonum fermento consecrassae: tum, fermento abiecto, consecrare azymo coepisse eo tempore, quod inter Photium et Cerularium, hoc est ab anno 867. ad annum 1054. intercessit. In eamdem sententiam venerat Launojus, et pro ipsa Tractationem iamdudum scripserat Cardinalis Bona Lib. I. *Rerum Liturgicarum* cap. 23. suspicatur, Latinos octo saltem vel novem prioribus saeculis nullum posuisse discrimen inter azymum et fermentatum; sed pro diversa locorum et temporum occasione alterutrum adhibuisse. Tandem Latinos azymo pane ad Eucharistiam conficiendam ex apostolica traditione semper usos, tuerunt Franciscus Macedo, *In disquisitione theologica de ritu azymi et fermentati*; Joannes Mabillo-nius, *In dissertatione de pane Eucharistico azymo et fer-*